

Landskap: Blakings o. Småland Upptecknat av: P. G. Pettersen
 Härad: Skokloster, Östra o. S. Måra Adress: Bot. 10 Holmsjö
 Socken: Vareffjeda, Sillhärda Berättat av: egen erfarenhet o. andra pers.
 Uppteckningsår: Gullabo. / 1932 Född år 1864 i Gullabo.

Uppteckningen rör Sk. Degbladets piskt om skörden.

Lin och linberedning	2.
Tröskningen	27
Slätten och sidskörd	33
Potatis odling	56.
Sidd m. m.	62
Mossodling	79
"En oidentlig piga"	83
Fäjädermas skovoni	85
Juletöket	86.

meddel.
 avseende skörden
 till Bibliotek
 som till det
 i alla meddel.
 om jag till
 avseende
 1932

89 H. + 3
 Kompl. H.

mellan oqnsvalsett och övra plattan var värme och
räkknaderna anbrakta, även dessa merade utav
grästen och lera, här eldades endast med myskitt
gras med såsom några stochar av björke, ek, ask,
även fur, och gras som var myskitt kraft och här
nigt, uti en sådan torkugn var nästan lika varmt
som uti en smätugn, ty allt skulle torkas äran
på plattan, då man torkade to uti en basta, så
hade man bastans föreståndare även till låta
uppdrag, ty det var en brinna oförmågen att
sköta, det måste vara bastyffe, gobbler kalla-
des så, inte endast en utan alla som smötte om
bastorna, en enda sådan torkning satte ättu
par linbrytare under arbete för halva dagen
män så tog det och så fyra timmar i anspråk
att på en sådan torkning väl igenomtorkadt på
en basta, här hade man liksom bevärd av vänen,

Landskap: Blekinge, och Småland Upptecknat av: P. G. Pettersson

Härad: Länsmåne, östra, medelsta, och södra Adress: box 10 Hvalmyrö

Socken: Hvalmyrö, siltkroda, gullabo Berättat av egen ärförädlighet och andra försämnar

Uppteckningsår: 1932 Född år 1864 i gullabo, tannäs, by tröskult

Uppteckningen rör sig om seder och levnad under våra föräldars tid, jag har här i största brådskande sammansatt några svar på en del frågor ni framställt i eder ärade tidning fredagen den 30. siftember 1932. men tiden tillåter mig inte att ingå uti sin helhet den vidhöflighet och tydlighet som svaren egentligen skulle innebära på edra ärade frågor, men vill ni återkomma med bifogad frågelista, så skall jag giva behörigt på allt som förhåller under våra högtärade föräldars tid, med undantag att folkminnesarkivet liksom för några delar det som i de redan är nämnda tillhandas, stannar med utmärkt högaktning Värdsamt
P. G. Pettersson box 10 Hvalmyrö

ombedes, var vänlig sända mig ett tidningsnummer efter tändningens ett svar ombedes för Skriv endast på denna sida! omgående, om försändelsen träffat värd

en sådan torbrinvättning var många bändlar till-
sammans som var ägare till, man kan se bralla
där för bolagstakarna, det vanliga namnet på
en sådan var karta, den var placerad mitt i
byn och kunde vara upp till ett tiugotal delägare
se, den var helt byggd av sten och lera och
hade en höjd över gardsytan på endast två
alnar, samt med takutakt och var alldeles be-
fri och fanns icke mer trä än några grova che-
byälmar mans och tvärs för takstolen, samt där
kämp som ledde in till takhan, liksom ledes av che-
allt den övriga inredningen bestod av grästen
och lera, uti denna torb var en ryg på 6 al-
nars längd och två alnars bred med valvt övre
stycke även denna ögn var tillvärdad utav
grästen och lera, äro på valvet bades grov grus
s. h. singel, så att det bildade en jämn platta,

Will ni veta hur arbetsgivare,
och arbetare, samarbetade uti vänskap
och endröcht under våra färfärdars tid
så fråga mig, jag är villig till att
lemna där samma upplysningen som passar
för eder ärade tidning,
samt leygdebrönsnad och sägnad av alla slag
från våra arlidse färfärdars tid,
där gamla goda tiden, är närbrisen
där man kunde arbeta!

Wälkommen åter!

Tack för teckningen, vänlig hälsning medföljer
Från P. G. i Helsingör

linhalmen fast och väl tarhadd, det vill säga att man både en s. h. vattenpögn eller dito plicha som skulle vara tarhgammal beqväm ifall sådant skulle inträffa, en sådan brätgrup var och en kunde ägare till, som icke var delägare m. d. uti en banta, att vara lintarherska, en sådan kallades för nybränning, det var både ett värt och ansvarfullt arbete, då man föreställas att en gammal kvinna står med händer och ansichte mitt öfver en odräglig hetta och samtidigt en avbruten stark väls under en hel dag, och må händer många dagar på sträck, för att vrida och vända på linhalmen öfver där kvinnande eldhärden och där starka hetta det var nästan outhärdligt, män våra gamla nybränningar gav sig icke, de visste att deras hårda arbete blev rikligt belönat utaf bondgammarna,

Linodlingen, och hur dät hela antäple sig till linett var förvandlat till vävnader, här i östra Bleking och södra småland, under våra förfädars tid.

Linodlingen var en av de viktigaste näringgrenar som våra förfäder hade an på under flyddas tiden, vi brygar här med tingardens beaktning och skötsel, dät första arbetet med dänna yarden s. m. lindannett skedd i slutet på oktobar, dät var ett veckligt arbete man hade hand vid, dänna yord var föregående iis mark yord, först tättaredes (jädermärdes) dän, därefter haovades dän förs och brös med den träkarv, dän på gödplades dän grundligt med fågödsel, så myllade man ned gödlen med lillmodd träddar. Så man ätar träjinnakarven åter i bruk, för att som man kallade dät, att slätharva, så tog man till ett s. m. stråhårdar för att lägga upp yarden uti s. m. strågar, d. v. s. stråfvar med långt mellanrum, så skulle yorden ligga uti vintarvila till vårsalen man med sina varma och lugnande strålar,

dät var endast en förhöjning merudd vid sidorna nunt om gropen på samma sätt med jord och sten samt ett par av brädor äro på denna förhöjning av sten och jord, så att dät hela blev tillräckligt högt för torskgräman att kunna stå rak samt denna ram för att vända och passa linhalmen som låg äro på de sprötter "spjälkar" som var igen och korrade hål fästade uti äroa mantel på brädramen som låg på mantel äro på sten och jordvallen, dätta var ett ganska påpassligt arbete för torskgräman att se till och skära linhalmen så att där icke förlade eld ut av de utströmmande quistor som allt jämt genomströmmade linhalmen som låg utredd mitt äro eldhärden där man måste hålla gamm och starka fyr för att åstadkomma så kraftig hetta som möjligt för att få

Väsen är kommen, och tingarden slutberedes,
då först man gjorde på väsen var att lägga hand vid tingarden
nu tog man till askan efter den lätliga yllebrasan, som även
blandades upp med övrig aska från samma spis och från
samma vintar, den sådde man ut på linandett, efter att man
rest och karvatt det ett slag, efter asksådden karvade man
åtar, så var det färdigt till att besätt, så fick garden ligga
orörd till bedadagen då skulle man så linett vid syälva
soluppgången så man var färdig med det för än skogssnuan
kamt jämma sig här de första solstrålarne som glimlade fram
vid skogskrynet, annars hade det änd att han kom fram
och settade på linandett, och då blev det dålig, eller uti varje
fall icke all någon skörd, män hade de första solstrålarne
rikligt linandett efter sådden, innan skogssnuan kamt
jämma sig för däm, då hade hänes pekande all ingen
värman, och uti varje fall hade han icke någon önsket
till att resa på linandett, då vidare åtyrde vidtogt

S. 8 I skildringen av linbrytningen färgår inte riktig klart, om det gäller brytning ute i en s. k. brytgröp eller det gäller brytning i brytstuga. Detta ville vi gärna veta samt gärna en närmare beskrivningen på en brytgröp ute i det fria.

Ja vi skall här göra en noggrann skildring äro en brötgröp uti det fria, "s. k. brötogn" och en så kallad basta, en brötgröp uti det fria var endast tillfällig och inreddes uti en backe något från gården, så att icke några hus o. d. brännt icke låg uti brötgrörens omedelbara närhet, så att man icke behövde risera eld fara ifall om linhalmen skulle fatta eld utav de mykna utsträmande gnistarna från där starka eldhärdar uti där provisoriska brötognen, som var nedgrävd uti backen och invändigt hur som helst murad med halvarsten tillsammans med jord, något valv var det icke fråga om till skydd mot låga och gnistor.

3538

i samband med solstrålarna, d. v. s. med hvarningen hvar
och tvärs, sista slagett skulle ställas så att man slutade med
sols d. v. s. i väst, här lade man ned därtill undanfömda
sista leden intill svansen av sin ryggen, där hade sänings-
mannen burett i sämre under tiden han sadde, ryggen
den skulle där grava ned som lade sista hand vid arbe-
tet på linbandet efter sadden, när vittlöken och väda-
stället skulle säningsmannen själv grava ned mot östra
sidan där de första solstrålarna smekle yorden på mor-
gan, säningsmannen skulle vara inlärd hel linnebräckt
d. v. s. linnebyxor dito shorts samt bassering och mässa
utav linneväv, då han hade slutat sadden skulle han
modann själv stå färdig vid ädvarrenen med ett
hvarter brännvin och fem ägg som säningsmannen
skulle färdiga för än han lemnade ädvarfältet, han
drack icke ur allt brännvinet, den sista supen han
lade han upp mot luften ochäste dessa orden, —

dän fliskan som lygde på rullebollen, här blev dät till att
 knäppas om att komma fort fram till gossarna för att utträna var
 och en sin mavebygd, dät var icke blott fråga om att sova då
 ville ha dän utträde till att knäppa in åt sig för dagen, man
 ville och så ha dän utträde att dansa med på kvällen efter
 arbetets slut, man ville och så ha dän utträde till kumpes
 för dän övriga delen av natten, deltagarna bestod uti van-
 liga fall av en torskamma, dät var en gammal örfanen
 gammal vid lintorskningen ty dät förbrades stor försich-
 tighet därmed på grund av att man eldade nere i ög-
 nen så hade man linhalmen serha tre alnar mett öbar
 eldhärden, dät var ganska svårt att hålla den torse lin-
 halmen brandfri, man hade en elldare som samtidigt
 skulle hålla vatten i beredskap åt torskammen som var
 mycket utsatt för rök och gnistor från torken, och själv
 hade han dät svårt för röken i ögan och ansichte för hela
 dagen, så hade man en gripare d v s, en som hade på och

Gripe.

3538

från östas de härliga solstrålar skinner, och givar liv åt allt som vill gro. från västas mads regnett i stäidesta strömmar, och sätter värlighetsmaraft och länd på vårt bo. så var dät två unga damar som skulle avsluta skötslen med arbetet på linlandett, nämligen habba dät man hade en mindre balt sm. dän var avsid för två damar till att draga övar linlandett och härmed var dät färdigt för att sköta sig nätv under västen till dät var färdigt till hatt blomma. då skulle man ränsa dät, d v s. till att tagu boat allt öväs som hade växt upp bland linett. dätta arbete utfördes av kvinnor. man hade treken na pallar att sitta på så ränsa runt om kvin sig man fick nämligen inte gå uti linett man skulle sitta på pallar na, för att inte lampra uti linlandett, efter ränsvingen yordess icke någott vid linlandett för än man skulle hösta dät man väste dät med roten och kant dät i hävva 24 grepp till varje hävve som ställes på roten en och en för sig.

Brötalett förberedes, och ungdommen uppbiadas,
 dät bestämdes i slutet på oktobar före jfirvichan dät bröt-
 älett skulle äga rum, tiden för jfirvichan bestämden den 24 oktobar,
 brötarbetet var på dän gamla goda tiden dät sista
 som tjänsteyanen skulle utträtta på gården för än tjänarena
 fick sin frihet från den 24 oktobar till dän förste noväm-
 bar dät tjänstarna ätar skulle tillträdas, man skulle avsluta
 tjänstetätt med dät trevliga brötalett som var ungdom-
 mens största nöje under hela dät långa året, man sam-
 manhallade tillha många pojkar och flickor alla skulle
 ha brötar med sig, gossarna hade sk, bröppbrötar och flie-
 karna skavbrötar, gossarna skulle först intaga sin plats
 på brötbacken och flickorna kom näst till Genare, dät
 för att flickorna skulle icke se gossarna för än de trädtes
 på brötbacken, dät var dät flickornas tur till att tygda
 sin utvalde haveljer på en vetebolle kan man icke
 fick vägra att taga emot, den skulle bräsa åt dän

torsepa

här skulle hånna stå under nio dagar i tårne om dät
 var gott tårnväddar anner längre uti dätigt väddar, var
 äfttar man tog in dät på logen där man nefade av hån-
 lett, till dät begagnade man en torsepa som lades upp på
 två bockar, och på dän satte sig en kvinna på var ända
 och på dätta satt nefade man av hånlett som sedan bred-
 des ut på logen för där på tårna, efter tårnningen trösha-
 de man hånlett med slagan, där äfttar skelde man föett
 från hånlemjöllet med ett dätill avsitt säll, hånlemjöl-
 lett använde man till smörfödar då man hade målett
 dät på sin hånna som alla vior förfäddar hade
 i ett hån uti sitt hån, föett sotesades ätar uti ett annat
 dätill avsitt säll, dät som stannade kvar i sället dät
 blev att använda till fälyande ias sädd, och dät ynam-
 gjäende användes till halva välling till att uppföda hal-
 var med i stället för mjölk ty dät var välyörande

Linhallmen bredes ut för vätning.

Man breder ut linhalmen på gräsmatt på en silant plats där både sol och regn kom åt att göra sin värkan för vätningen. Dän sommaren vätetiden var så riklig, men då skogsnuan jessade på linett där låt sig bredd vände det att låt vätade fastare på en del ställen, det låg husmoder att för varje dag för att undersöka om det var ordäntligt jämt vutet övarallt förstod man att skogsnuan gick övar linhallmen och jessade, för man vidtog de vätyärdar som våra färfärdar begagnade för att möta skogsnuan med, nämligen till att bästa fängsnut övar linhallmen här och där, dän lochten av fängsnutet förskade skogsnuan för, då linhallmen var ordmatt vutten saklade man upp dän och bärgade in dän uti nägot syl för en härt tid, d. v. s. till all gröda var inbärfadd, och under tiden gjordes brötognen i ordning och för övrigt hela brötkaken, färgades och brötveden ställes fram.

dät var icke endast för linberedningen man hade
och gagnade dessa bestor, de användes även säsem
mälta, och var uti vanliga fall uti full värbe-
samhet de två sista månaderna så ärett för att
bereda matt till de stora yllberedden i byggdar-
na, den bestyärpe som skötte om dätta hade fött
upp att göra nästan natt och dag under dessa
tiden, dät var att säva beredvid ögnen någon
tinerna vid varje ombyt dät mattet var färdigt
och facktigt, för si han sade alltid, te o söve möt
i besta, dät va te o svärga best mattets tasta, för
si man kallade mattgraden för tasta, eller brodd,
och blev där färdigomadt genom för sträng
varme eller dålig sköttsel, så var mätlett
absolut värdelöst, och dät för var dät en ganska
påpasslig syfta att vara bestyärpe och mättare
som måtte vara en pålitlig gille,

3538

tog undan efter gammans befallning, och vidare skulle denna
 p[er]son dela upp varje grepp till brystrane s[om] fort de begärde,
 dessa brystrane var tall d[et] v[er]s. sås p[er]garnar och sås flichor, p[er]g-
 knen tog emot greppet av linbalken och bräddade där på
 att där blev myggh och de värsta skavvar släppte från bli-
 norna, så äv[er]blemnade han där till sin kamps flichan
 som hade valt honom till sin kamps under brötölett
 han gjorde greppet fallitändett klart och var nu en tobak
 sådana tall[er]na skulle man bera tre timmar alla m[en]ne
 p[er] par och dag, hade man gjort en snäv beräkning på
 linmängden kunde man på bindas vid fyra timmar och så,
 alla stannade kvar på brötbaken för dagen, mat och drick,
 varar ställes dit för att icke arbetet skulle försinmass
 allt för mygghett under dagens lopp, efter slutat arbete
 tog p[er]garna var och en sin linsäck med sig hem till
 gården där husmodern skulle granska dagens arbete
 ty det lög henne närmast till handa så som husmor.

hemkomna till gården stod bordett dukadt med allahanda mat och dishesvaror, ett sådant balbord som i de förekom många gånger om året nämligen vid begravning eller större gästbord, och fästigheter, då man nu hade bitet och droc. Inett om några timmar skulle dansen trädas, spelmannen som var beordrad var på platsen och hade sin plats vid dörren, musikern började å fara och man i huset inledde dansen, som snart efterföljdes av alla inbjudna till brötölet, dansen pågick till ett äventyrligt till hel-tva på natten, däråftur fick man färfriskning och sedan gå till vila uti där vackert uppläddde Frige sykmansängan på golvet uti storstugan, även här sökte flickorna upp var och en sin havelyer, på morgon ävvarstade man alla de främmande inbjudna med färfriskning på sänglägnet, varåftur frokost intogs, fram på förmiddagen var man klar med sin henvär, då var och en av deltagarna var rätt i batten

S. 10. Ni skildrar att deltagarna i "brötölet" övernattade i
gården i syskonsäng. Är detta inte en förväxling med en sed
vid bröllop? *"Dät är värkliga förhållan dett"*

*dätta är en sed som jag själv varit med om under
des mina unga år, ändå så sen i tiden som 1882, hos
hemmansägaren Hvän Pettersson Husgård i Sillhövda
församling, därna hade som lever ännu och är
84. år han hade sitt näge uti att begagna färfäddar-
nas sedar och bruk uti de allra flästa företag
så måste ett ordäntligt brötöt ochä företagas efter
gammal stilt på hans gård för att avsluta häst-
arbetet, dät vill säga att allt vid dätta brötöt
skulle färsiga alldeles på samma sätt som dät
gick till under färfäddarnas tid, därn pyss och
flikna som hade arbetat till sammans under da-
gen skulle sitta sidda vid sidda vid bordet, skulle
dansa till sammans dä spelmannen bängade musiken.*

efter Lassems slut fick alla de inbjudna ungdom-
mannan efter anvisning av husbonden övertaga
och disponera det rum som var väl ordnat
på gyllert till en enda sypansäng där man
fick vila ut västen av natten efter dagens arbete
samt mäd där häfliga och tröttnade dansen,
meningen var ju då att pappan hade dispona-
rans rätt öfver sån flichas som hade varit hans
kamp under dagens arbete, så var det också med
husbondens fulla vilja att en sådan sypans-
säng skulle beredas ungdomarna endast vid det
trötliga bratgillet samt endast påsar och flichas
fick delta uti, det var en sk. ungdomspart som
icke några äldre personer skulle delta uti mer
än tackne gammal som var en äldre kvinna
och var allis ordningens upprätthållare för dagen
pålyande morgon skulle de alla få där sedvanliga —

trakteringen, var äftar var och en tog sin bröta
 på axeln och begäro sig till sina respektive hem,
 detta var dåt enda tillfälle under året som bered-
 des ungdommen sk. snitt sällskapsliv, infäst i ett
 mål systransång och frihet för de säs eller ätta
 parnen att förhålla sig som de själva behagade
 uti nöjeslivet, med husbandfalshets fulla med-
 givande och löfte, brötölett var något enastän-
 de under våra förpädars tid och var dåt enda nä-
 rest tillfälle som bereddes ungdommen för hela året
 uti nöjeslivet, och alla längtade efter dåt trev-
 liga brötölett som skulle inträffa på gårdarna
 efter dåt dåt mygerna och hårda inhägningsarbe-
 tets slut, dåt kunde hända sig att man blev
 inbjuden på flera stycken sådana brötöellen
 under nävämbars månad, som man kallat linmånaden
 då skulle allt lin hämmas och skämmas samt hämmas,

så kom frivishan och under denna tid skulle linett
 skämmas, dät var gamla fashmanniga gammor som
 skulle utföra detta arbete, ty skättfallett skulle nu
 skiljas från blånarna under denna rishan till dät
 nya tjänstefolkett kom till gården, ty då skulle spin-
 narna i går under de långa hästkvällarna, i van-
 liga fall var dät inte mindre än tre spinrocher under
 arbete uti en nägot så när redig handstuga, då var
 dät inte fräga om att stå vid spegellen en timma på
 kvällen och sedan besöka en dansbana i övrigt, nay
 annat var dät få våra pigor under våra färfäddars
 tid, att sitta vid spinrocher eller i vävstolen till
 kl. 11 på natten, för 30 högst 50 kr pr år samt ett par
 träshar och dito strampor, äventuellt en säck med ner-
 del av skättfalsväve som även inräknades i lönen,
 ändå halta vi gamla dan tiden, för dan gamla goda
 tiden, som i fortsättningen skall här förklarast

Garnett beredes med färfäddas gamla spenocher.
När nu linett var skvättat och det grövsta avfallett var fränskilt
villkott kallades skvättfall, man då ätar under en renföring
nämligen till att häbla linett, en häbla ser ut som en rofä
dock meddel och med tätta och finare penar eller hamlar i h.
här skildes napparna från blinarna, tågarna i h. nu var det
färdigt till att sätta spenocharna i gäng lusmodarn själv tog
i tu två tågarna som skulle bli det bästa och finaste garnett
utar, den ärliga dottern, eller den bästa pigon för napparna på
sin bott. Sätta garn av napparna var inte fatt så noga med
och kallades no 2 lingsarn, och användes till labbar, handhvar,
och underklädor, no. ett lingsarn användes till finare väva-
dar såsom dukar, dopklänningar vid barnbår, likklädor, o d.
samt en stor del av detta garn sålufördes i städerna och betingas
ett ganska högt pris och var för våra färfäddor en ganska arse-
värd inkomst, varför man idkade linvellingens i stor omfattning.

Det bästa smättfallet som blev no. tre lingarn i ordningen fick en flichwa ta an som var olärd vid spevraken, dätta bruk skalle hon ha att öva upp sig med, yevom husmodarns tillsyn, dätta garn var inte så nogd med, och skalle användas till grövre väv-
nader som man använde till säckar, linnebyxor, kiltar att laga övar sig under smattigt arbete, s m smättfalrockar som användes av både kvinnor och män, så har vi till sist nollan, d v s, det grövsta smättfallet eller avfallet, som användes med en blandning av wälwår, wiorwår, hästvär, lika delar av varje till kält-
ten mot smättfallet, dätta fick en mycket gammal gammal eller gamle spenna därför att de såg dallet och kunde iske hålla tråden jämn, män arbete skalle däm ändå, göra vad man kunde var lären ordett under förfädarnas tid, ja i sannig en tveblig och ärevärd tid, ja dät var nu beordningen av dätta skingahärs garn, som skalle användas till hästvär, hauringar, skingahärsrockar, o d, dessa rockar stichades med fina rund

trästicker och stichades dubbla så att de blev vattentätta och
tygästygarde i stället för stryklar och gardes så lång på smafter
så att de nådde knäna, var ofantligt varma och mycket behagliga
att gå med då det var mycket snö och sträng vinter, och under
alla förhållanden då man hade skogsarbete för sig i markarna,
dän som ville ha varma fötter och god hälsa begagnade alltid skin-
skämskar under vintern till överlägg på fötter och ben, man
gärde även varitar av sam garn, som gick under benämningen glöa-
fäsar, ty man fick alltid vara torr och varm och sen om händerna,
linshänder skulle vara färdig i garn till dän stora julbynen skulle
värbstallas, man byade då alla linnehänder först, och efter det
skulle allt lingarnett både fint och groft renmjä bynen i h vult-
ning, så skulle det hängas upp i sträcktark på stängar med lin-
dän stäng i nedra ändan med tyngdar uti för att alla hvaror
och rick skulle sträckas ut, så efter julhälen var över så var
garnett färdigt att tagas i bruk för att löreda vävnader utav. —

Värestolarna tages fram och sättas upp uti storstugan.
Så fort haudlagen var äro böjade gammorna flöta fram de
olika delarna som man använder till en värestol, sammanslagas däm
och snart är dän färdig till att taga i bruk. under tiden är dät andra
händlar som syftar med passningen, s. h. "vapningen" på dän långa vä-
ven som skall sejas i på den tygna reven och syklas, stränkas, och
solvas. samt färdigstas så är dät färdigt för vävledet att gå med
tilljälps de gammans kraftiga armar och ben för att skära alla mehani-
kar, och låta skärtellen med tutan uti löpa fram och åter genom väven,
sidana värbtyg såg man två till fyra vara uti god värbtyg
uti storstugan från dän 15 januari till dän sista april då alla
vävar skulle vara slutförda och färdiga efter insets linshärd under
färfärdans tid, när nu sammansolen böjades sända fram sina
värma strålar då var man färdig med sina linnesävar till
att sträcka ut dän på fätten för att blekna dän och låta solstrå-
larna göra dät sista arbetet, nämligen att göra väven rit och

glänsande, mykta och behaglig under däm tid av tre rickar som
 linnevävarna fick ligga på bleke, varäftar man tog däm under
 sömnadsarbetet, som även utfördades inom varje hem av gårdens
 eller hemnets kvinnor, arbetstiden belöpte sig till bl. 10 under vin-
 tartiden på hvällarna, under denna tid var spenrochar och väv-
 stolar uti full väksamhet under kvinnornas händer, och under
 sammd tid hade karlarna sin väksamhet förlagd omkring dän
 stora vräpsisen med träsläyd, att tillvärka vorehandla red-
 skap för inne och yttre bruk, såsom nämvas här, träskedar, sko-
 par, träg, knivskäft, klaptjän, skrätkar, träändar, träböttor, o. s. v.
 m. m. till bruk för inne inväntarier, och även för yttre användning,
 säsar, träppadar, träsmöyflar, trägrepar, hammar och spade och hackskäp
 ändar, annareden, yul, och medlar, iordar, och karvar allt av trä, och allt
 sådana redskap tillvårdades utav gårdens vid spisen under de
 långa vintarmällarna, medan kvinnorna var uti god väk-
 samhet vid sina vävstolar och spenrochar, ja dät var en trevlig
 tid att leva i

Uppsala
Småland
Din. s. r.
1932

3538

P. G. Pettersson.
LUNDS UNIVERSITETS 27
FOLKMINNESARKIV

Lagarbetet. Träskningen börjar den första vardagen.
Klockan halvfjura van man äter på ben igen på morgon efter fem i
säs timmars god vila och sömn, man var pigg och bryg efter dessa timmars
välbehålliga vila, och kl. fyra smälte de första slagen i löjgolveth
träskkastarna var hanna och man skulle nu träska för probas-
ten, man skulle vara fyra man på lagen, sät skulle vara ban-
den själv och han bäste dräng, samt två främmande arbetare som
skulle mäta på gården väge morgon kl. fyra för att träska för
probasten, d. v. s. mellan kl. fyra och åtta alltså fyra timmar, så
fick man sin probast och sedan gå hem för att hanna igen föl-
jande morgon, de övriga arbetslösa medlemmar på gården fick
under samma morgontimmar sykla med hventereren och övriga
syklar som brände utfärs, medan husmodern själv styrde med
de hushållsbestyreren, under de tidiga morgontimmarna,
allt gick sin gamla gäng och några särskilda ardar behövde icke att
utdelas av husbonden, alla vertte sitt arbete och sina äligganden.

VARRE
TILFÖRLITLIGT

3538

nar h. var alla skulle allt vara klart, och efter intagen produkt
gick alla på sina bestämde dagsarbeten som var och en anså sig
skulle till märknet följ på och man måste dö sig mot hemmet
för att inombes farträtta med de nyttor som husebunden ansåg skol-
te göras, man tröskade sällsamt hela dagar, i så fall var det under
särskilda ovädarsdagar då man icke kunde vara ute, då betalades
tröskdagsvärdena från h. fyra på morgon till märknet följ på
med 16. shelling pr. dag, samt maten vid bondens bord, män
här fanns ett undantag, man skulle tröska 24. travar pr. dag
i 24. revar i varje trav, pr. fyra man samt där lösing som
måjligen inträffade bland 24. travar så skulle man rensa
säden och ösa upp där i säckar för varje dag, hant man intet mer
där så blev det avdrag till total shelling, ja tid och sed var så-
dant på där tiden, för morgontröskningen var det endast fann-
brasten och icke all nästan mera kontant betalningen, det var på
där tiden så arbetaren visste att sätta värde på ett mål mat,

Varför trask man inte på kvällarna?

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

ja därför att man fick icke störa gärdstamten som vidtog sin
 vänsamhet efter mästarens inbrott, då skulle han uti fred och
 lugn få inspäsktera gårdens alla inväntningar uti levande och dött
 inom och utan hus. Han skulle då få vara ostörd och uti ensamhet
 och trygghet utförda sina viktiga uppdrag, för ty kom man till
 att ofreda honom under sin vänsamhet, resnerade man fara
 för att han stötnade sin plats och överflötade till en annan
 gårdsägare uti samhället, och då ville man att fattigdammen
 böygade snart att klappa på deras dörrar, och därför höllade man
 alltid sin gärdstamte och gav honom söt mjölk i en skål uti
 ladugården samt gav honom fät gröt uti tamtakhopporn som
 man placerade uti på trappplanen, ja man gav honom män-
 andra godsaker för att uppmantla honom sväl, ja mer man
 höllade honom, desto flitigare var han till att draga till går-
 den, och därtill rikare blev gårdens ägare.

Hur gick det med Lån som slutade träskas sist?

yo Lån blev ett åttio år hela samhället, d. v. s. efter februa-
ri månads början, ty våra färdpöjor hade för sed att allt träsk-
ke skulle vara slutfört till Lån siste januari, Lån som efter
Lånna bestämde tid härdes träskas han fick påhållning utav
grannarna under natten, dock under tygthet vättra de man
logen fall av oträskad säd, samt ställde en halmgäbbe vid log-
därpen med en fastbander logro av haln vid Lån ena sidan
och en vanlig slaga vid Lån andra sidan, samt ett säll fram-
till med ha melke och annat smälke uti för att visa banden
vad rättarna och losan gjorde med Lån oträskade säden efter
Lån förste februarie, ty då kom rättarna och losan till att huse-
ra i ladorna till att äta upp och förstöra de hvarvarande tra-
varna uti bandens lador, detta tog inte gårdstamten sig av
ty träsketiden var övar, och vad som nu var hvar räknade
gårdstamten på att detta tillfälle rättarna och losan,

Hur gick det med den, som slutade tröska sist?

Beträffande denna sak har Ni berättat att den som inte hade sluttröskat den siste januari fick besök av grannarna, som vältrade logen full av ofröskad säd, samt ställde en halmgubbe vid logdörren med en fastbunden logso av halm vid den ena sidan och en vanlig slaga vid den andra sidan samt ett såll framför med hackelse och annat smålske,-----

Vi ha tidigare skickat Eder en förfrågan, om denna sed att stå i figur till den, som inte hade sluttröskat, var allmän i Eder trakt eller det var vid ett enstaka tillfälle, som det skedde. I senare fallet ville vi gärna i detalj veta var och när det skedde. Var det en allmän sed, vilja vi veta, om den även kunde gestalta sig på andra sätt, om man kunde göra andra figurer eller hitta på andra spektakel. Helst önska vi uppgift på bestämda tillfällen, då sådana saker skett i Eder trakt.

ber om ursikt!
Angående svar och förtydligande på inkomna nya frågor, är det alltid det bästa jag tar i betraktande, när någon förtydligande fråga på detta har icke kommit mig tillhanda, jag har ymnigt alla de frågelistor och brev som kommit från arkiivet som jag inneser till förvaring, utom dem som varit avsedda att ifrågasätta och återända denna fråga gäller icke i enstaka fall det var en sed som väron förfäder höll steget på och som

till det yttersta skulle beaktas av samhällets
 innebäggare, ofantligt nog, var det inom små-
 band med tröskelförslutande, att icke någon
 symme eller lathans fans hvar som icke avslutat
 till den bestämde tiden, därne blev till stort hän-
 och begableri för hans grannbändas, och det drö-
 de inte länge för än han fick påstå i sin lags
 och i all synlighet för att värnla upp och ned
 på det ströskade och beströva där i lathör-
 nell förvarade brännvinsstatten och dricka
 ut dess innehåll, detta bände så långt fram uti
 tiden som under mina yngre vid 12-15 år
 äldas, det har jag sett och varit med om, när så
 är smälningen före med tiden såväl i trösk-
 ning som allt annat, då det gäller både allvara
 och skämtramma uppdrag, blekingen fram alltid
 en månadd aftur med allt sitt förbehavande

MINDRE
TILLFÖRLITLIGT

och härigenom smedde många alchag mellan
 dessa båda folkten som bodde i begränsning av
 varandra, så att man till o.m. besökte deras la-
 gar så och skar ut av slagbanden och splittrade
 deras slagor, satte dit halvfigurer i olika typer
 och försåg dem med lompiga trassar, så väl uti
 mans som kvinnofigurer smärre och större, det
 var till en påminnelse om att man gagnade
 sig 9 års fästas och flichor att vara med på lagen
 för h. 4. på morgnarna, en sådan pynte kant
 inte med i tid, de bästa bändar inom bleking
 tillmännagav sitt slutträske med en kalmbroska
 på en stång över lagen, män så hade bleking
 banden en månader länge tid med sitt träske.
 de förut omtalade figurar var naturligtvis av kalin
 och intäffade för de smålandsbändar som icke avslutat
 sitt träske till jul, slagelblan, är fastig skam, på nya året
 början, är ordspöknitt.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT
 nu är sådant försvunnet
 Med Wadström Kåstning N. G.

Wad lade man under första nehen, av första lasset?
Där lade man en trämagge, innehållande en hanna brännvin
man lade den första nehen dockell uti västra hännett
uti lodan, och lade malöot vant omkring så att icke
rättar eller andra smadedjur icke skulle gnaga hål
på maggen och innehållt denna ut, något bättre hade
icke förvara i lodan, det skulle säkert behagatt gnag-
rarna bättre än brännvinett, varför man lade dit där
brännvinsmaggen kan vara lösare lätt förta, det gjorde
så mycket att träsmarlasorna blev irrigare för att
komma till båtten i lodan och slutligen få gripa den
sista nehen med dess innehåll, så att träsmarletet gick
undan med flyande fläng, ty man längtade efter det
goda brännvinett som låg lagrat under sista nehen
uti västra hännett av lodan, det blev att pigga upp
sig med.

Vad gjorde man mäd dän främmande som kom in på laggen?
 man hängde alla fyra slagorna öfver axlarna på honom
 dät var ett tecken till hämratkap, och att han skulle stå
 om en myng för däm vardera d v s, fyra varv eller s h t.
 två lågor som utgavde en trav, då han dätta gant behöv-
 de han icke bliva ut öfver lagebalken genom bakdörren
 de fyra härdarna löftade ut honom och stälde honom
 på marken, med ordet tache och broderlig vänskap
 härdanäfter. Slutölett efter avslutat träskme vad yordes:
 de fyra träskhärdarna gjorde sig alla varen halmdam och
 tog med sig in i stugan och stälde vid dörren, då de fått
 första supen, togo de sina halmdammar och dansade punt
 mäd däm mellan härdarna och syng en pälka eller
 wals, däräfter bar halmdammarna upp på vinden
 till färvaning till vären då de stälde ut på ährarna till
 fågelbrämman då man sidde sitt kvar,

Byöds dät på eetra trachtering vid slätters slut?
ya dät var något storlaget med slätterölett med mat,
dricksvaor, smetning och dans, även andra lekar och fäse-
ställningar med bröftmätningar, o. d. dän dager man skol-
le sluta att slå böygade på tidigt man brönde se på mar-
gon, straxt efter midnatt, dätta berodde på att man ville
sluta så tidigt som möjligt för att låta höra att man
hade slutatt att slå hos slän eller dän bonden, d. v. s. att var
och en av slättarhanslarna hade med sig en dochtig pe-
stal som man fyvade av 5 skatt vardera med lätter de
sista huggen, och dätta girke så fant man hant laddola
och fyva av, man stälde sig yänna på en höjd eller
ett bäry för att dät skulle höras vida omkring man
ville låta höra att man var först färdig med sin
slätter ty dät satte ett stort beröm på dän bonden,

man hade sig icke inne dån hvällen man skulle sluta att
slå följande dag, man hade sig på skansen mäd kläderna
på, uti sigatt inlänytt hör som var avsitt för dät ända-
målett, man hade alltid med sig två skarpslipade liar
på man dä man skulle till ett slättarät, man samla-
des alltid på hvällen dä slättarölett skulle avlöpa på
följande dag, banden ställde alltid ut en kanna brän-
vin med tilltogg så att man skulle få lite färförskning
för än man började sitt arbete straxt efter midnatt
efter som icke krusmodern icke var uppe vid dänna ti-
diga morgonstund, framemat kl. 11- eller 12 på dagen
var man färdig med slättarna, och dä smälde skotten
från deras pestölar ätfäljda med högyddla kisserrop,
vid hemkomsten till gårdan satte man sig till ett väl
ordnat medlagsbord för sitt mäd alla de många

maträtter som under färfädarnas tid gångeant varit,
bland annat den präckliga slättargrätten, och berynasten,
samt de tre olika panhakarna och vinpoddingen som tog
där främsta platsen, och därutöver sötasten, med den van-
liga hemmajordens manyastast med smär och en stor del
med fäskmat, av brött, fläsk, och fisk, samt den stora
brännvinsdanken, och ölmannan med stark öl. mitt på
bordet, där delades icke av med starkvatten, var och
en fick taga efter eget behag så lät tog slut i dansen
och hanna faldde hustrunden på mer, bordet stod till
ryngligt hela natten, och under tiden man dansade
efte musik från handblåser, kunde man äta och su-
pa som man själv behagade, mellan dansarna var
man ute och smät och korrade för matmodern och
hustrunden så fort man hade tagett sig en ny sup,
fram på pålyande morgon togade man hem de som orha-
de, de övriga fick stanna kvar till lät lättade för dem,
lät var den gamla goda tidens slätteröl,

Hur lades hö och säd in i ladorna och på skindrar?
 För om man lade in säden i ladorna t. ex. rågen som alltid
 råttorna gilla väst åt beströdde man bottnen med wäh-
ren och malöat dätta var ett medel som råttor skrydde
 för. så bärgade man alltid ledningen med stobeen ner
 och axen uppåt, nästa lag med axen nedåt och stobeen upp-
 åt. och så fortsatte man till ladett var väl fullt och packadt
 dätta gjorde man för att färbindra utsända trallharar till
att förmen skra hännkraften i dän oträskade säden
 man lade och så vädastäl och rittläs i norra och södra
härnen på ladorna, för att icke några onda varelser skulle
 ha macht till att på ett eller annat sätt skada
 säden eller halmen, dät skulle värka menligt på harna
 så att de som var ihälv skulle masta och således gå mer-
 te om halven. hviur denna som var i grasäs hände
 och så på men därav genom att skelys vid barn i otid
 och däråfter på inta nyhusängen under nio rickor.

S. 26. Vad var det mer äm malört, som man lade i loggolvet mot rättorna? Sväkren? Vad är detta för en växt? Vad för annan användning hade den?

Sväkren är en något smärvisig växt med gulvita sista som smala struntar då de blommar under juni, i juli månader, har en stark frän lukt, och är även något giftig, dät är ett avskrytt medel för rättor och mäss då man lägger in dät utti bätt-
nen på sädesbäddar, samt i kornen och nert om-
kring väggarna invändigt i ladorna där man lägger in dän oträskade säden, då sväkren fang utti lodan för man säkrat ha sin oträskade säd i behåll om man ville låta dän ligga utti ladorna till vardag så gick icke rättorna på dän, detta är en mycket antitodd växt även utti våra tider, som man använder till många förekommande botemedel mot många saktasinsiktas

isam lus, lappar, vägglus, braskullackor, kreatur-
lus, svinlus, hånslus och hånslappar, ja alla insjich-
tar fly di man bäddar på med sväbennlut, eller
tvättade bländarna i luten, där man har vägglus
är det ar stor fördel att måra bolistrell uti sväb-
ennlut med pappering så blir man fri från
vägg-lusen för alltid, är man uttratt för ohälsa
på kroppen bör man taga sig ett lätt bad uti
svag sväbennlut, försminnar kroppen som ett
trallslag, samma förhållande är det om man
gräddar in huden på dyuren med sväbennlut
som är bekäftade med ohälsa så blir dyuren
fri sin gnagande plåga på några få timmar,
vissa förpändar hade alltid goda lagor på
sina vindlar utav denna växt, för att ha dem
till hands isam batesmedel för vissa sjukdom-
mar, och bad utav skilda slag, äro vat bralleri,

Swåhrensens nättar,

34

Swåhrensens nättar på tevar i trash eller sam-
ma massdrag, där man på mass utav rim som
kåtit där för att där är lätt i jämförelse för vad
som förhållningar uti både kropp och utseende
skiljas där sig fullt väsentligt från andra
vättor, och är en utav våra nödigaste vättor
för de angivna ändamålen, som finnes att till-
gå uti dessa trakter, och är ett pålitligt medel
för mycket annat som här i de hamnar
att antagas, efter som detta endast skall va-
ra en kort redogörelse öfver vad det är för en
vätt och vad nättan där för med sig,
men hamnar att visas i annat ställe under
framtiden vad våra förfäder använde swåh-
rensens till, utöfvar vad som redan är berättat
om swåhrensens på annat ställe vill jag minnas,
jag "skall" se efter

hur man lade in hätt yorde sak samma, dät var uti huvud-
sak frögan om säden, vägen, och under alla förhållanden har
nett som skulle uti vanliga fall användas till matt för
kembrygd av öl och brännvin, hantett som vart huvud-
näringen av de sädeslag våra förfäder odlade dät vä-
ste man värda så att dät icke blev skadatt genom troll-
kassar eller annat trolltryg som elakra människor sände
ut till att färyäva och bortaga kraften för sitt ända-
mål, ty våra förfäder trodde på sådant och var uti
stort sitt mycket trollkonstränliga spälva, och därför
kunde man till stor del mäd sin kraft och förmåga
matarbeta sådana trollkonstar som deras matitända-
se utövade mot sina mädmänniskor, våra förfäder
var mycket uträtta för sådant under sin tid, men
så var dät, dät goda i dän saken att de var oförlä-
ha goda om intet värre, så att man kom sälsamt vä-
gan väg med varandra, för att man idkade samma hant,

Hur utleydes dät sista basset från sädesfältet?

Ja dät skulle vara endast halvt bass. till de mellantiggande
häckstängarna, så hade man läv och lävraskor för övrigt
dät skulle vara byövhläv till att pröjda dätta basset med.
alla som hade de lagett i skörden skulle äha hem till går-
den uti dätta basset. däv skryngs hästvisan, som dock icke
hvar återgivas däriigenom att dän som myckelt annatt
av stor betydelse, har kamnatt uti glömskans bottenlösa
hav och fölyt våra förfäder i malen, män många men-
nen levas ännu hvar åter däm, låtam oss ta våra pådäm,
samma sed förekom vid sista bötasset, män dä skulle
även husmodern och barnen följa mäd och äha uti dät
sista bötasset som var endast till hälften bastat, man
gladdes häravar skryng och var mantra, ja sådan var
våra förfäders seder och bruk, de var alltid mantra
och glada och alltid nöjda mäd sin lott, och gäp sam-
ma mat de fattiga, och däv för sägar man, däv gamla goda
tiden.

Heer förfar man med de hävvar som tappades under färden
om en hävve föll från lastett under hemfärden utan att man
obsärvade det, och man kullade där först på återresan, det be-
tydde att någon av kreatursbesättningen skulle dö under iakt-
tagg och kallades en sådan hävve för döan, och skulle
brännas upp tomsaftan, arkan efter sagda hävve skulle använ-
das åt dyren sjöam medesin vid sådana tillfällen då något
av dyren fick oken, öslägnas, tapade man en nehm från las-
sett och man obsärvade det strax, då betydde det endast
ett missfall blän någon av hävva i lodfärden, dvs ett de
framfödde död hval eller en halvfärdig sådan, även dän-
na nehm skulle brännas dock ute på en öken eller kall så att
man kunde få reda på arkan, för att då tillfallet öppade
sig, giva dyret in denna arkan blandad med avbrak av
libblichrot, för att man icke skulle taga skada utav dän-
feber som tillstötte efter missfallet, samt att icke bli myölm-
stulen efter tidens utgång vid annat ställd halvtid,

A. Wad traddes om dän sist bandna häruen, wad sadet om dän?

dän sista häruen vid ärets skörd had många betydelser med sig, blev dän sista häruen myckett liten, mindre än någon av de andre häruerna. Häruerna kallade man dän för ämarungen, dät hade till bemärkelse att dän kvinnan som tog upp Lätta strån från slutskörden skulle föda ett barn inom nästa skördetid. Dätta var ett säkert bevis och uttydde en öwastygelse för kvinnan själv som man till att samla de sista stråen, blev häruen lika stor och fulländad som de andre män dock odda så att dät icke blev jämnare par nehur, då skulle dän kvinnan bli änbra i fall hon var gift, och däremot om hon var ogift skulle hon aldrig få sig någon man eller bli gift, hon skulle få vara ensam under hela sin livstid, att två kvinnor sammanlade sina upptagn små skuterästar, dät hade till betydelse att dän kvinnan som sammanlade dätta två rästas skulle någon gång i tiden föda twillingebarn, och att dän som öwredemnade sin sin räst till hel nehur, skulle medhanna med misfall under wärmaste framtiden, förfäddarna hade tydelar på allt.

Obs! end antoch. Omwra tillägg.

Wad kallade man de sista huggen i ståttern, sta haeren!
Ja dät var en sed som alltid våra förfäder begagnade sig utan
att husbande dän sista dagen då man skulle skuta att stå sitt.
här att haan gick till en viss plats på ången och satte ned en stopp
danne mäd brännvin och där skulle man sluta efter haans be-
fallning. man satte också en haas eller väskhinnväska, eller också
en grävlingshinnväska med godsaker uti jänte brännvinsdan-
ken, alla viste ju efter gammal sed att dät skulle finnas någon
stans. män var, dät reste endast husbanden själva, så att man
hade honom att vätta sig äfter. där it haan gick mäd sin smär-
fick de övriga följa äfter, då haan kom till dän plats där väskan
och brännvinsdanken stod tog haan av sig hatten och satte öfver
brännvinsdanken och utropade, här tog jag haeren! alla brasta-
de sina liar och skulle hjälpa till, någon var tillredt att taga
väskan, de övriga hörode för dän läshra haanfatten som
man kallade brännvinsdanken ty även dän var indagd
uti ett haasbin, så brängde man haeren och smackade på inehållitt,
dät var att ta haeren!

Heftades några gus då man skäddde som man mårddade
 ja nog vågade man mot sådana dyur som föll offer för dän
 skarpa lian, som war häft rebatt skona livett på. ty med
 dät fölyde straff om man gjorde dät med kerätt smad
 och därför undandrog man sig att med velya döda
 dessa dyur, män då dät skedde utan vilda var dät
 ju förlätlit, dät var de stora vetterpaddorna som war
 farligt att ta livett utan med god velya, dessa stora
 ärdliga vetter, paddor har en gång i tiden warill männi-
 skar som på ett eller annat sätt hade förbaut sig mot den
 högre allmachten och däriför war fick till straff att gå på al-
 lå fyra och föda sig utan jordens örtar lika som hanngen av
 egypti land, att dessa stora vetterpaddor är utrustade med
 händer och fingrar som en människa dät har man isch-
 tagett samt ben och fötter som en quilla med klampig
 herapp och rent kallant humed och människoliknande ögon
 dät har även givett sig tillsynes, och är iske rädda för folk.

och därför var det våra förfäders faste och bestämda
tro att dessa dyur en gång i tiden varit människor, och
att något särskilt straffbart lag behövs här, för såsom
med vilken misshandlade ett sådant dyur, det har man
stora och många exempel på, vi han här anföra något
det var en dräng som träffade en sådan vid en brun
han misshandlade vittne paddan och pinade honom, han
fick snart sitt straff, ty pålyande morgon föll han
själv uti brunnen och blev död däruti. en annan dräng
som träffade på två sådana uti på marken, han misshandlade
däm på så sätt att han satte däm på en flat
stör som han hade övar en sten uti gångande ställning
och slog till på ändan med en annan stör, han skulle
gefta stämman i loften, han blev yverast förlamad där
han stod, och hans kamrater fick bära honom där
från platsen, han kunde aldrig förflytta sig mer
utan genom andra människors hjälp, man sade det var
förnerade troll.

män dät hände och i att man räbade mot däm med
lian så att man kom till att kugga ett ben av däm
eller på annat sätt skada däm i oföracht som man inte
rädde för så var dät till att genast döda vätanpaddan
i dirächt och icke als låta däm plägan, man begravde
däm skadade och dödade trallpaddan på platsen
där olyckshändelsen ägde rum, man lärte sina
bänar övas dygert och frambar sina ursiklar för
dät handa missaget, bad om förlåtelse och önskade
slippa att undergå någott straff härför, så man hade
räbatt ut för denna olyckshändelse mot sin velya,
och härmed var dät handa förlåtet.

man räbade även mot kuggor av dän grävandiga
typer, dät ästundade man, ty man hade alltid sina bätter
med sig vilka var laddade, så man träffade en sådan
jirbade man dän med ris till dän höp in i bättpipan som
låg på gorden, så sköt man ut dän, däråttar hande man skuta
trall och skogsnuar med bättern.

3536
48
Var det tävlan mellan bördarna att bli färdiga i arbetet.

Sällsk. Bl. Vorejanta o. Guller. Sm.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

— ja det häspades man om i alla sants arbeten, ty det föreföll sig att vara en stor skam att bli till sist i samhället med sina arbeten, man blev då hänad och belachad på många handa sätt. bland annat gjorde man trä- och halmfiguor och ställde i ladugårderna, på lagan, ute i uthusboden, vedbod. och stall, även vid dörrarna vid stora ingången till bostaden, ute på åkern ställde man upp där sk. ihärbärningen som var gjord av trästälning och ihädd hvinnodväkt, en sådan ställde man upp på åkern då man inte kunnat fram med hästtadden i god tid. även en mansfigur tillvärdad på samma sätt som var i påskmanskläder, samt med trähaka eller träspada vid trädmännen, allt sådant här vidtog för sådana slökar som inte hållt fram sitt arbete under våra förfäders tid, sådant förorsakade ofta ovänshap och slagmål mellan bördarna ute i de stora byalagen och bondgårdarna.

Wilha tyddor tog man vid vaxehanda arbeten?

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Wad betyder brohiga ax, twillingax och twillingrax?
ett brohigt ax betyder att någon av gårdens ungdom skall få
sig en böyd eller förhelviggadd samma då äktenkap ing-
gäns utav någon av däm, d v s. att dät är icke meningen att
man skall vara vaxkraft ni äktenkapets ingående dät
man hända sedan under tiden genom olycksvändelser eller
syndammar och brampande värk o. d. män att dätta skulle
hända var föopädarna tvåsärva på,
twillingrax och twillingrax bebidade många fördelaktiga
och goda utsichter för närthammande är, t ex. uti första
hand bebidade dära ax utomordäntligt god skörd för
närthammande är, vad som anbeträffade med sädeshörden
för dät andra skulle hanna föda twillingar till värden,
som är något enastående i synnerhet om dät blir två hvar
hvalvar, som man kan ha till visare då man skall bygga en
ny hytta då man släppar däm väpplade på egen hand.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Det var stor efterfrågan om ett par sådana då en kyrka
skulle byggas, man måste ha ett par sådana till vad pris
som höllt, för att dra dit den första temmarastoken, man
spände däm för en storm och släpte däm till att för
egen hand se sig i väg med däm utan någon mär-
kearb. dit däm gick och stannade med temmarastoken
där skulle kyrkan byggas om det så var på andra
sidan om en sjö, så skulle man anlägga väg däröver
om så fördrades detta hände vid visselbyrda kyrkbygge
då den byggdes upp man spände då ett par trullingsbalkar
för en temmarastok och lät däm gå dit de själva vill, och de
gick till sjöstranden och semnade övar till en holme och där
byggdes kyrkan och står där ännu i dag, när sjöviden föt-
till till fastlandet, på denna fölloden anlade man kyr-
kogården samt med en väldig bro övar andra sjöviden,
det är en lång berättelse om detta kyrkbygge hur trollen
huserade här under byggnadstiden, när vi för sluta här
när det må anföras, att han som fött fram trullingsbalken har ättelt

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

upp ett tvillingpar medan hon var på däm ströet äftar betächningen, ja på samma sätt var det med de andra kvinnor, det var mycket nogga för däm och även andras att tillse, så att dessa kvinnor icke fick förtära något som var tvilling- eller tvillingväxt, såsom af äpplen, kär, päron, ärtor eller bärnar, samt nättar o d, samt ofta förehammor bland alla dessa fröktar, en husbonde var mycket nogga med att se till att inte några sådana af fick komma med in i baden, ty några myllhorn av det sk. kunde vara orsak till att kvinnan nedkom med tvillingar eller trellingar ifall hon fått något av det i bröstet som hon hade förtärt, och sådan försigtighet måste iakttagas för dän gifta så väl som för dän ogifta kvinnan, att icke något slags tvillingrämnar måtte förtäras, då blev det tvillingsskaror vid nästa, första lägliga tillfälle, sådana tvillingväxtar tog husbonden väl vara på och gav sina bröd och för ty då var man viss på att dessa skulle komma med tvillingar eller och så trellingar

Wilka talesätt, och vad yardes med de första stråna?

De första hästråna tog man mäd larett på lian för att prøva om den var skarp, skarp och kraftigt skall det vara, här skall man armar icke spara, med hastigt mod, och ulla god, av mat och brönnen för man mod.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

De första hästråna stoppade var och en av hästarna uti sina träskor, varför vet man inte, men det kunde vara för den skold att man gagnade icke några strampor under skördetiden, man födde träskorna med hä som man gagnade i stället för att ha strampor på fötterna våra förfäder var mycket sparsamma, men i varje fall så hade det en annan betydelse det är nog det allra säkraste, på hö och strå vi skola gå, så länge som vi skola gå, gå ej förbi i någon vä, då får man vint till byrdgörn gå, tog man trodde på att om man tog förbi någon bit vid en bask, då hade man slätt ut sig en grav och skulle dö och begravas inom årets slut.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

a

de första strän Reid råghörden, eller rättare den första me-
nen som togs av på äkerfältet, dän var husmodern tillreds att
ta hand om, dän tog han med sig hem i hämet och bästade
ut de råghorn som fanns därunder, därpå lade han utti en panna
och stakade ävvar eldhärden i dän öppna spisen, så tog han
dän därefter och lade dän utti hembvannen som stod
utti ett hänn i hämet så valde han dät till mjöl, väröp-
tar han gjorde en opprad deg av mjölet som han lade
små plätttärningar uti så bakade han dätta på stek-
pannan i h. plättkakan som stäverades till medagen på
samma dag med ett övvarslag med söt mjölke på en tall-
nick, dät kallade man skärde medag, män på medagen
tog husmodern en stor nek med hem till gården och övvarlem-
nade till sin hustru, som han skulle taga hand om för
att av dänna nekens innehåll tillaga den äkte ärets första
skärdegröt, dät gick till på samma sätt som ävvar nämt är

3538
Av ärets skörd, gröten sämras,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

54

41

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

P. 4. Præsumt. h.
skörd. 1799. 1/2 an.

då hvällen kom sämrades denna rågmjölgröt av dagens skörd
från ärens första hävar, där var mått i söt mjölk och sär-
särades, med äkta biskänning även den av ärets biskänning
datta blev en fin och kraftig hvälsvard, dät var man
i husett som stod för höstdagshållningen på första dagen
som rågen mäsades, han skatte även om fast berännis-
dant kan gången, dät enda tillfälle under hela året som
han handterade där pyäsen, nu var dät hurmodans tur
till att deklamera och synga för sina arbetare vid hväl-
vaden på första skördedagen, välkomna mina vänner
till skördens yuva tid, bind troget edra hävar och tjäna
ärligt mig, då skördetiden slutar jag skall belöna dig, med
mycket mjöl i potta och därtill känning söt, av mig du
för meddelatt till mycken gröt och fet, ja han stod vid
sina ord, ty efter slutad skörd gav han sina skördearbe-
tare två fan rågmjöl och en flaska känning i present för
troget och gott skördearbete under hästens,

Betydelsen att bli skuren av lian.

ja att bli skuren av lian dät hade en stor betydelse med sig och på
 samma gång en varning för gårdens markar. dät förestod ett döma
 inom närmaste tiden som skulle utspelas på gården. och då skurna
 kvinnan skulle bli län räddande mellanhanden. dät v. s. att hvar
 lanna skat sig aldrig på lian. dät var kvinnans som tog upp sä-
 den äftar tvanlen. då kvinnan gick honam för nära hände dät
 händes att marken träffade kvinnan med liaddern i händer eller
 ben. därför hade alltid tätt omskin till hands och hade på sinett
 som snart lähdades med omsens skin. lika fort som omsens nya
 skin väte ut eller på tre dygn. ty omsen kaupar ut skin under
 ynnismånaden och på tre dygn är dät nya skinnett färdigt igän.
 omskin var dät bästa läkemedel till skarsar under färförda
 nastid. då sökte man upp och färvorade uti sina ynnoror.
 efter slutad skärd på vange äker eller äng. ströps man sin.
 lian. i dät man spring, ingen ostruken län från äker eller äng.
 och ingen obklappad kvinnan från bada eller säng. v. s. m. m.

3538
Något om potatessodlingen under färfädernas tid,

4356

Våra färfäder odlade alltså potatis uti gammal åkerjord, dät höll man för icke betalningsvärt för arbete och utsäde, man arbetade med räcklar, s. h. svedjor, man avvärdade strogen under sommartiden, juli, augusti månader, medan lövett sat fast på träden, då saven hade gått ut ur stammarna man hade utvalt lämnat iortid för att på god vältan av lövett som icke föll ifrån risett under vintan, till vår solen trädar fram i slutet av april eller första dagarna i may då man brände sina svedjor, här drog man samman risett och bredde övar marken, här maltrade yarden under rislytt för vintan på vägen svedde man dät dät och fyrtan dagar efter svedningen satte man potatis, man höchade hagar och lade in en potatis uti varje haga här blev en god potatesskörd, man höstade in i regel fyra tonnar efter varje skäppan uttält och även mer då man hade svedjor på bövskogsmark som låg något sidlänt mark.

män det var icke nog mäd den präktiga potateshövden
man köstade även in en hitalar massa plattravar och med
geravar dessa ravar var flata i färsan och vida som stora
tallrikar. sådana ravar fins icke mera till vid hantverken
detta varprä var importerat till Sverige genom gånad al-
ström lika som våra gamla blåpotatis och de gamla hva-
friga syvvarna som ochä har gått ut tiden, de blå potatesen
använde man till sina gjodsbrännevar ty dessa potates
var mycket spalthalliga och odlades i mycket stor om-
fattning. ty bränninbränningen idrades i stor omfatt-
ning under våra förfäders tid, och därför odlade man
i huvudsak blåpotatis och säradigt havn som användes till
malt för sprit och starköl vilkett man själva tillvår-
dade uti sina egna mältor och gjodsbrännevar, de vita
havsvarna var en god potates, män icke så givande, varför
man odlade den sakt, endast för användning för huskellet.

S. 44. Här står omtalat "våra gamla blåpotatis och de gamla
 felstavtt.
 kasynrarna(?). Ordet är svärläsligt. Är kasynrarna rätt stavat?

Ja det fanns under våra fädernas tid en potatessort
 som fäderna kallade blåpotatis de var svartblå
 på skallet och blå i köttet näst skallet med blå
 och gulgula ringlar inuti. Männen fäderna kalla-
 de dem även för svartpära. därför att de var svä-
 ra att se i svartmyllan då man skulle spädda
 dem. denna potatessort var ärovärdt och
 givande då de brann på lämplig jord, såsom på
 brännor, "medjor" eller nyodling på mossläggor,
 då de brände giva ifrån sig mest tre tankar
 efter varje skäppa, män de var nästan odug-
 liga till människaaföda, män så mycket bättre
 till fodar åt djuren, och ännu bättre till brän-
 neslarna därför att de var så ärovärdigt star-
 beleviska, och pålyschligen mycket sprithaltiga.

Hasyuren, rent spanska, "matarnen", 4

59
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

denna potatessort är de äldsta som våra förfäder har
kännetam om här i dessa trakter, om nu detta namn,
nett matarnen tyvärr är svenskt eller det är
holländskt, det vet vi icke men namnet på pota-
lessen har varit så och härstammar från våra
alsträmmar har våra förfäder berättat för si-
na efterlevande släkter, detta var en utmärkt
god matpotatis och var en god bröddesparare ty
då man hade den till middag gagnades icke så
något bröd på middagsbordet, man var så gott
satt odugliga för brännarierna därför att man
fick så många mängd sprit efter den, man dron-
ken blev kraftig och välgörande för djuren,
man alltså var det gamla gängbara namnet
från våra förfäder på denna potatessort hasyuren,
och nitpär, var den dagliga benämningen efter som
våra förfäder hade för sed att förkorta alla benämningar.

3538

på dessa svedjor köstade man in tre gräddor på en och samma gång, nämligen potatessen, de präktiga svedjevavarna som blev mest lika många tunnar som potates, dessa varar var en präktig maträtt på wedagskvardett då de var rostade eller brädda till soppor, förvälda och visade till podding eller andra maträtter, de var söta och lösa i kättett och vart bekämliga till mäniskhöfoda, för att på ravarorna söta och pastösa skulle man ha rosmar i man då man sprutade ravsprött mellan potatesbruporna där ravarorna skulle ha sin plats, ty de växte alldeles äran på jorden med en smarröt och fodrade endast några näring.

dän tredje skärden var senapp som våra förfäder alltid var försidda med, som man använde till bete medel för sina djur och i synnerhet till kor och svin, då man sprutade dätta för skulle man ofta ta brännvin uti mannen för att senappen skulle bli stark och kraftig, ty man sådde inte sådant för, man sprutade dät med mannen.

Senapp

Nyodling ute i skogsmarkerna.

Waxe jordägare odlade upp mest ett till tre skäppland nyodling ute i skogsmarkerna i ligen, i skogsmarkerna. på denna nyodling sätte man brukvar, d. v. s. vad man skulle använda till matpotatis under året, efter denna skörd sådde man sig för vinsthansmande är lika som på sveddarna. här tog man skörd på två år, så fick gården vila sig under två år med gräsvall av insäning från bada och storrastäng av alla de slagen fröar som fallit från hö och annan skörd, detta sånlade man upp och såde ut på nyodling och svedda, efter två år idrades det åter upp, här fick man lindland och korngård, d. v. s. den nyodlade gården, sveddas lades åter ut till betesmark då man tredje året tagett sin höskörd, d. v. s. man skördade sveddarna tre år på sträcke, häråft ble det åter betesmark, här sådde man över med uppsamlad tack och granbarrar, samt björkknopp man nyodde då där var mogen, detta sådde man uti för att snart få skog igen på sveddarna, att om en trätter i på ny svedda på samma plats.

ya skivne är ett kornland, och blekinge en blåstapång,
alltså inte att jämföra dessa landskap tvärtlöst.
Men ända skall vi här göra några skildringar öfver östra ble-
kinge och södra småland, huru hordar under flydda dagar de
våra färfäder gick här och vände på den blekingiska och små-
landiska tarvarn här uppe i Skogseygderna, som hade icke på
den tiden så moderna jordbruksmetoder som i våra dagar,
utan hacka och spada, samt med ett ymnigt, för mänskligt
bandarbete i jordbruket, fans endast ett par träärdar ett stäv-
se och ett milnåre med praxisariska järnkälla och jäsphade
hordida ekenäpen, h, mylläran och en docktig sivriska till
att vända upp jorden, en h. stråme som satte mellan blussbi-
dan och mylläranen, samt ett par träharvar med träpenor
uti olema stavelnar, samt en docktig hobb. av eh till att jäm-
na och präpa jorden med efter sädden, på de alla ställen och
bäst skulle gårdarna kunde det finnas en en plog med. —

järnknapp och träskarna lika som droqvisen av trä, samt
med bläckbeslagen träkniv som färskärare, och därtill en trä-
kanu med järnplattor, dessa två senare redskap var mera mo-
derna under våra förfäders tid, än vad de allra finaste landt-
bruket maskinerna värtas i våra dagar, men oaktat detta är
man icke i stånd till att uppvisa sådana bruskärvar nuuti
våra dagar, som våra förfäder hade med sitt gamla sära-
diga harn, det blev en bäddig skärd med de såsom grovbor-
ras, som man skärdade in uti sina lador, oaktat den då-
liga och opastliga jordmän för harn som finnes på dessa trach-
ter, man så litte de påståddiga och enärgiska fäderna hur och
när de skulle så sitt harn, och vilken jord som skulle an-
vändas, samt harn samt harnjorden skulle gödplas och skötas
harnjorden skulle absolut vara nyodlingssk., nyland på
höglänt jord, som man tagett en potatesskärd uti under fö-
regående är, efter den begytt ett är under föruttning för än man

tog potatesskörden, man jödlade dänna potateryord grund-
 ligt på hästen med fäyödsel, majlade ned dän med dät mindre
 ködett, och släthörvade dän med sin träjinnakarr, så stöva-
 hade man upp yorden med dät större ädrett, i s. h. vintarläge
 sådant dät skolle vila för vintaren, till dän första maj yort
 sitt inträde, då man ätar tog till sin träjinnakarr och yämna-
 de de vintarvilande hammarna, så fick haryorden åter ligga till
 spunde viska då man åter tog till ädrett för att sam man mallade
 dät, resta upp haryorden, så fick harrlandett åter vila sig
 till pänte vichan då harrmårmen visade sig för allvar, då
röb enekashen, d v s dän blommar, då visade flädarmusen
 sig, då nätyades yorden, och hertvar slog sina päntoniga dril-
ko, och så framför allt, och att mänken och timen visade sig, så
 var dät mäst päntliga av alla vort när dän röda potatesslu-
sen visade sig, då blev dät bräshande fart med harrsäd-
ten, då var dät dän rätta bänpliga tiden för harrnett att hamma
 ut.

Blekinge o. Småland
I Östern på det stora uppländ
Nierfjärden sällsamt gullabo, osv.
1778-1732

1778. 15 1732 Pettersson
bok 10 Holmby

3538 Per. Deussamml
1864 i Sjölabo

som var och en torde vara bekvämt så räknar man rikttalett
uti avig riktning och börjar med den tråkande vichan och
inngår den sätte april, så hade våra förfäder sina utöfne vic-
han mot särskilda sädeslag mellan den tråkande och pänte vic-
han, äfte vichan var sätid för vörnag och vörvete, niande vic-
han kallades karrevichan då sådde man kansen, spunde vichan
då satte man sina potates på ihueryorden, män på svedyos ef-
ter det att rikttalett varit utgångelt, i pänte vichan sadde man
sitt korn, vilka dagar undan dessa vichan man skulle så och
sätta sina sädeslag hade man blott för sig veyar i slutett av
disämbar och början på jannuari, och en del tog man reda på då
vintargatan visade sig för tredje gången på hästen, våra förfäder
var mycket astrolagiskt sinnade och studerade sin tid med
yardkrumets smättel och sänningstidarna, uti styärnorna
och vintargatan, vilkett hållat icke als slog fel för dem
under hela året med sina olika väderleksperiodar.

tiden var inne för hannett säden och gorden skulle åter myl-
ras upp och där under vintern hemmabrända askan eller biskä
inhöpta för åtta shelling skräppan av de fattiga farme-
samt icke hade någon användning för där. men under alla
förhållanden skulle man ha mynnigt aska till hannett säden.
de flesta bönder brände askan uti sina skogar uti ris och mo-
ras under vinter för att i stor skala få använda såväl till
tingorden, som till havgorden. ty dessa båda sädeslag var hu-
vednäringen under våra förfädars tid, och under alla för-
hållanden det säradiga hannett som användes till malt uti
stor skala under förfädarnas tid till brännerierna, vid större
anslutningar d. v. s. färeningsbränneriar, och smärre egna brän-
neriar, samt där mynnigt hembruggden av svagdricka och
starköt, här uti sådra de smålar och östra delning havgome-
rade varje bonde på där tiden mellan 12 ä 24, på d. malt
ärligen, utom allt som såldes till de fattiga arbetare och brän-
nerierna.

6
alla skulle ha svagdricka, starköl, och hembränt brännvin på
dän gamla goda tiden, harnett var ju och så dän förnämliga-
ste råvaran för dessa ändämal med en del potates till välf.,
uti varje by hade man en sk. kompanitarh "mätta" dit stälde
varje bonde vissa tannor harn på hästen som skulle omvändas
till malt, här hade man en gammal jätellig jobbe som skulle
mältan han hade 16 speltin för dygn utav bylaget samt mat
och brännvin till sitt underhåll. Sam alla uti anslutningen fiska
deltaga uti var sina dagar och turar, som de även skulle stå
ställa till honom på sitt arbete, banden skulle ha lika mycket
malt till bakna efter mält som han stälde dit harn efter mält
dätta tyände mältaren på ty gradningen förarsade tre
kappor i övornid på varje tanna och dessa tre kappor till föl
mältaren, som var uti besittning av en icke så ringa mängd
malt då säningen var övar och mältningen var slutad då
dät harn till vichan före jul, och allt skulle slutliwideras,

så hade man också det präktiga havsmjölet till bröd
och i synnerhet till två sorters ostbröd som man kallade
kräftbröd nämligen s.k. havskräppor och kvällar. Detta bröd
håll sig under lång tid och möglade icke då man förvarade
det uti friskt och luftet rum och var hälsosamt och när-
de. Vidare använde man det såvådiga kornet med stor
fördel till groyn som man använde till suppor och gröt, så-
som helgroyn som man endast åt skola, var en ytterst
delikat vätt då man använde den till gröt och pannkaka
som alltid tillagades med mjölk. Havgroyn kunde man laga
till hemma i köket på sin hemhvarn som stod där uti en
våg, samt även som mjöl, där fick havslarna stå och gro
väd den på kvällarna då havsgroyn och mjöl fattades uti
mjölkivagnen, så var det en oomvärlig sak i familjen så
laga det kornet då man skulle till att baka kräfte, havs-
kräft är både hälsosamt och närde och användes av män-
ga familjer ännu i våra tider här i Blekinge

si hade man stor nöttan utav drank och wäsk som blev
efter brygd och brännisbränning, ty man kunde föda upp
sin billigt, så t. ex en arbetare eller tanpare som hade
sitt ständliga arbete på gården kunde få höpa sig en säx
vickor gammal gris för endast en säx en rikstalar
och dess utom få höpa hännmyöl för 6 stycken hanner
och hannermyöl för 16 shilling, par dett till att föda upp sig
en dochtig gulgris med, naturligtvis sällade man ut det
finesta och bästa av myölet för användning till farnelken
och gav grisen det grövsta och sämsta, det var icke så snart
på den tiden för lantbrukaren att sälja billigt till sina
arbetare då man tänker sig den ringa lönen för arbets-
kraften, såsom en fallgod härd för endast 16 shilling om
dagen samt masten, så måste man och ta taga med i räknin-
gen de 16 timmarna på dagwärd som man måste arbeta det
räknades på en shilling på timman, ändoch man arbeta
re

och arbetsgivare gatt ärens, och arbetaren hade dät uppe och
bra ända och man han med själ säga där gamla goda
tiden, staddde man en dräng var länka 20 till 40 kor på år
allt efter duglighet, dät var och så vanligt vägra försedlar
säsom ett par linbuxar, ett i två par strökar, och ett par
färskadda stövlar, jag som nedskoni var dätta kor tyänath
pär 20-kor på år, under mitt 16-tand, 17-de, och 18-tandc är, och
lite smärre försedlar till, ja dät var under där gamla go-
da tiden, då man fick vara en fri människa uti sitt ar-
bete och endast ha sin husbande att bramma ärens med,
en pigas län varierade mellan 12 och 20 kor på år, även
här fram pänsonens duglighet i fråga, dät var orlofsleden
från föregående plats som bestämde länen från såväl
mantlig som kvinnlig tyänare, arbetstiden var obegränsad
dät kunde ofta bli 16 till om 18 timmar på dag, ja tiden var
sådan och allt gick sin gilla gång utan brot och blagan,

uti vanliga fall tävde banden för branshårde när
dän var mogen dät skulle vara utsöfata gamla ärfarna
gammal som fick arda dätta arbete som skulle skära
shornett med sina branshåror, man fick absolut i ke fram-
ma på branslandett med en tia, dät skulle sköras och för-
faras vackert med ty uen skulle värdas mycket väl, man
skulle ha betalt för trave, nämligen tre shilling för en
trave, i varje trav skulle ha 24 godhända nehar, med dät-
ta pris fick man kostas sig själ, en mycket arbetskraftig
och van gammal kunde skära ända till 12 travar på dag.
han skulle också uppsamla de ax uti en kary som han möj-
ligen kom till att klypta utav, dätta ingi uti samman-
hånd, män han fick lemna neharne liggande på stället
uti parvis två och två, då kvällen kom reste banden
upp dän och satte dän uti travar och värnade upp gorn
mans arbete för dagen, och betalde efter övarens shornett pris.

S. 10. Om arbetsåret och sådd.

Ni skildrar, att man skar kornet med "krokskäror". Hur länge har man hållit på med denna metod att skörda? Angiv helst en bestämd tidpunkt då man slutade med etta i Eder trakt.

Korngrynan gagnades för allmänt bruk intill 1884, ä 1888, då kornet nästan lades bort från bandens odlingemetod, på vissa gårdar, varför att man skar kornet med krosskärva dät var för att spara på den förlast som uppstod genom att taga dät med lian, ty då dät säradliga korn dät är moget är allen så mjöna så att de fall bar utav för dät starka höggett vid av lian genom den häftiga skubning som stråna blir utsatta för då man hoggar till med lian, och dls därför att då man skar med krosskärva fick man härrarna jämna och vackra uti båda ändar med alla allen på ett och samma håll.

för ännuigt fans hvar skivvävarns bruk på beordrig-
danna ända till 1896. då förbudet på svedylbrän-
ning trädde i kraft här i ästra Blekinge d. s. s.
att till då tiden gagnades hvar skivvävarns dät var
vämligen så att efter postens värdens tag man
en råskivvärd, och här kunde man icke väry
med lian mellan stoblar och stens ty man
kom inte fram med där långa lian, och på
denna grund måste man använda hvar skiv-
vävarns för att kunna geta fram stråna härmed
hvar skivvävarns var ett redskap som våra färdar
kunde utföra ett gammalmodigt arbete med,
nu har man dät sega tvåradiga hvar skiv i så fall
man har något hvar skiv arb. ty hvar skiv har nu övat
taget, och där säden älskade als icke våra färdar,
allt så behövas icke några hvar skivvävarns nu ty nu
tar man allt med lian där maskinen icke går fram.

Rägsädden och rågyardens behandling under förpåsarnas tid
 Denna garden arbetades icke så grundligt, man jödsledes så
 mycket bättre, man sådde alltid den gamla kraftiga holl-
 karagen efter lin och harnshården, man hörde denna
 garden endast ett slag med sitt träardar samt slätharvade
 med sin träjonnakorr, efter denna behandling hörde
 man på yordhöyt med naturjöldmel av allahanda spell-
 ning från laddgård, stall, och svinstier, då man hade
 jödslett rågyarden sådde man genast rågen uppjöld-
 len, och hörde åter övar där hars och tvärs med träharven
 däråfta satte man bälyfarar tre å fyra alnar mellan
 varje farr, varåftur dräng och pigga gick med varsen
 hållräpna och drog upp där på de mellanliggande tegar-
 na, dessa farar stänstyarde även som vattenfarar un-
 der vinter och vår vid vattenflöden, man sådde järna
 hobbaragen så tidigt som möjligt, och så post sig jösa
 tät efter där påregående skården var inbärgad, uti och ut-

och mening på att få rågen lång och tyoh till de starka frost-
nättarna fram på hästen, för att då medan yordern
var frossen och hård, få släppa på kreaturen till att beta
utan dån, ty våra förfäder hade för avsikt att rågen
skulle härigenom bli tyohare och kraftigare på halm och
ax, samt hvarren mera värmsigare, dån gamla hobbaragen
gagnades allmänt under de svanna dagdar, dån var kraftig
och myckett bårdig och i all synnerhet då dån odlades på
nyland, och suedgar, när våra förfäder sade dån var bra
då skulle dån giva en skäppa traven "24 nehar" vilkett icke
är så lite, serha tre pund på en gammal skäppa, ty dät gamla
vanliga var 18 pan på tannan "sax skäppor" våra förfäder
odlade icke råg myckett, de höll sig i huvudsak till dät sax-
radiga hornett, dät var i stort till bondens huvudnäring
med linett till, under dån gamla goda tiden, rågen odlade
man endast för egen hushållning och icke till försäljning
utan endast till sina arbetare som fick betala tre dalor pan-
dett för rågmålet.

Hevne odlade man uti ännu mindre skala då man tyckte
dät vart mindre givande i värdett, man odlade inte hållar
mer än de två ivermorgonska sorterna, såna man kallade
swarthavre, och blåsakavre, denna sistnämnda var bördig
och rikligt givande om där fram på passlig jord, nämligen
gen på mossulling, dät förkom så obetydligt att man od-
lade sanka mark under våra förfäders tid, efter som man
vart rädda för den hårda nattkyliden som var rådande
vid vissa tillfällen under försommarerna på den tiden och
i synnerhet om dät frös på under natten före eller efter de
färtiga matvaror, då hade man förtio fröstråttar att vän-
ta på under försommaren, om de så icke fröf ut till slut
för än under midsommarsvekan, ja dät var utom de
tre färtiga järnstråttarna som ofta fram de två följande
veckorna efter midsommars, dätta riste man och
hade räknat ut på styarna och vintargatan redan
före gäende höst så dät var man beredd på när de
fram.

och för övrigt såg man dät på loften då kvällen kom om
 dät skulle bli frost på natten, då gjorde man sina frost-
 linor i ordning för att under natten mäta där våra fi-
 ender vintarbrygen som man kallade frostratten, man
 gick då ut vid tretiden på vatten för att mäta där förstör-
 rande fienden och ställde sig vid sina rägfält som man var
 mest rädd om, man hade långa linor på en 50, 60- alnar
 man sträckte övar fältet med en man i vardera ändan
 så drog man där övar rägfältet medan man gick framåt
 i jämn march och på detta sätt satte rägen uti jämn gång-
 ning så tog man shift från shift och höll på till solen kom
 upp, detta gjorde att prästen hade icke någon värman så tän-
 ge som rägen var uti jämn gångning fram och åter, hade man
 rägfält uti långa smala sträckor, så gjorde man några
 rikeldar framför fältet och stälde dät så att röken kom uti
 medvind övar fältet, även detta var ett förstklassigt
 medel till att skydda rägen för där ödeläggande prästen,
 på detta sätt skyddade våra förfäder sina rägfält för snada,

och på grund härav var man man inte jigg på mässodling
 under den tiden efter som prästen alltid tar härdare på lög-
 lant, än på påglant odling, och på den skold hött man
 sig med sina odlingar fast och syrefri mark som var mera
 skyddad för hälden, våra förfäders odlade för varje är
 från ett till tre skäppland här lant jord ärligen för pata-
 lesodling, ty till den måste man ha ugyländ och svedyar
 och uti vanliga man rägsadden efte andra ärett, dät var
 både förständigt och länbude, ty jorden är mera broftig och
 frokthörande då den är nyodlad, dät gick icke hållas så
 hårt på för bänden att på den tiden på några skäppland
 äher odlad, ty arbetslösen på ett skäppland äher att på
 uppbudet gick icke på mer än fyra rikspalar skäppland
 dett då man tog dät uti skogbeväit utmark då skulle
 man taga upp alla träd och så många stenar och stubbar
 som gick upp för spett och väg, man fick icke betalt för äh
 bänden hade godhänt arbetet och tagett dät för gott. —

Massodling förekom sällsamt under förfädernas tid, vid
 sidan odling förekom endast mindre vattendrängla massor
 1 h. - aldrag där yordet var mycket värdigt och färdtillslutigt, där
 man antog sig vara något så när skyddad för frostens mellan
 de 1 h. midnattarna då jämnättarna i allmänhet brukar göra
 sin påhållning, sådana odlingar sökte man ut som låg i låg
 för nordlig vind mot någon skogsdunge eller några backar
 som låg framför och tog emot från kalla nordavinden,
 sidan massodling betalades i arbetslön med tre rikstalar skäpp-
 landett i jämförelsevis bättre avlänat än för hirdlandsodling
 då en ordentlig mark kom dit med där stora skäppslipade mask-
 backar flängde man upp ett skäppland sidan odling på tre
 dagar om det icke varit allt för mycket skogskvätt, det
 blev en rikstalar på dag, det var en god dagpång under de
 avsamnade fädernas tid, då man i allmänhet brände råbna
 med fyra dalar och hålla sig med egen brast, för ombakning
 och smäbakning då vänen kom, var det vanliga priset till nio
 dalar skäpplandett, även det var bra betalt på van tiden.

dessa massodlingar satte man där hårdiga och rikligt givande
s.k. bränneripotatessen första året, denna potatessort var där
första och allta som infördes uti dessa trakter sägas vara förfä-
dar, där var hårdig och rikligt givande samt mycket sprithaltiga
de var mörkblå på skallet med blå ränder genom köttet
dessa jordäran kuvne uppna en armarstning till tre tannar
efte varje skräppa så där kom uti händiga jord såsom på
dessa nyodlade högmossor, man satte potatessen efter hacha
på sådana nyodling, och ett mansdagsvärb var att hacha
ned två tannar d.v.s. talu skräppor, och hade man en liten
pys på åtta i tio är till att plöja ned dessa talu skräpporna
för dagen, så hade man en kvinna med gott förstånd och
god ärfarenhet till att ombesörja jöcklingen, det var föra-
godning man använde till jordäran på ny massodling
där var kraftig, torr och mycket lämplig för detta ändamål
som man har jöcklen uti sitt stora förhåll och lade jöcklen
med handen ett mindre grepp på varje potat, med noga till-
syn att icke några jöckell föllt jämte eller mellan potatessen

då hvälken fram och man hade fått sin aftonvard fram husbanden
 med lekviden för dagen som blev det vanliga 16-shilling för man-
 nen, 12 shilling för kvinnan, och 4 shilling för pungen, all var
 nöjda och belåtna med sin dag, och samsyn var god mellan ar-
 bettare och arbetsgivare under den gamla svanna goda tiden,
 Hästen fram och gaspårarna skulle tagas upp, alltså blev det ett nyp
 arbete man nu skulle komma öfverens om med bonden, ja un-
 derhandlingen var snart öfverstämd, ty det var det gamla van-
 liga skeddett som yälde vid detta tillfälle, länar blev och var
 vaktstående skräppa, d. v. s. man skulle plöja upp 12 skräppor till
 bonden, så fick man plöja upp en skräppa till sig som väkna-
 des för den trättande, samt hålla sig med egen kost, nog var inte
 detta någon stor förtjänst på ett sätt om man växlar med de prö-
 sar-potatessen betingade på tre dublar skräppor, men i andra sidan
 sitt var det en god inkomst, därigenom att farmlyfaderen tog
 med sig så många som var arbetslösa i farmlygen, så att en
 fattig farmlyfader kunde hinna upp till en halv tanna, tre skräppor
 potates för egen inkomst för dagen, och ofta mer, en värmlig god jälp,

närsta skörd efter potatesskörden blev då bårdiga klaskarna fölyande is som verkligen gav banden då avkastning man än skade, som växte sig i längd på stråna med höstrågen, och gav mest två skäppor efter traven då då var medelmätlig, fölyande is eller tredje isett tog man en råghörd utav då gamla bårdiga klaskarna som var våra förfäders bästa brödsöd, till denna skörd göddade man grundigt på massen med en sammankladdning utav stallspildring och fåryddel, ty man hade för sig att då lätta och taora göddelen var mest fördelaktig på massjord, och då tanga svin och fåryddelen därimot absolut odelig, ty då för ideräckt yndam groden och grödan fick alltså ike någon som hätt nötan av denna gödding, utövar denna gödding sådde man alltid skra övar skiftarna efter rågsädden och korrade lätt med en träpinna, det var hela myllningen för då rågsädden, ty man hade för sig att haornen skulle ligga upp i dagen på massodding för att bättre undgå vinterskivan, det växte sig så, ty man fick alltid rena skörd.

1/1
Wära förfäddas sökte alltid äfta sidana pigor som kunde
tjänstgöra för både jiga och dräng, sådana pigor kunde
man upptringa bland arbetsamma och fattiga fanneliger
som under sina unga år måste taga sin tillflykt hos bän-
darna och utföra wargrande föremannande arbete för
att kunna upphålla sin existens, en sådan flicka uphöv
de sig wäl tiden uti alla föremannande arbeten på en
bandgård såväl manligt som kvinnligt arbete för en
ringa daglön, nämligen 8 shilling om dagen så länge hon
var under 21 år, och således var icke förknäp för kam-
pitent, så en sådan flicka skulle taga fast anställning
på en medelstor bandgård uti denna där man wände till
hänne kunde hon få upp till 30 sh pr år samt med en del
smärre men efter den tiden wärdel alla artiklar, såsom ett
par hästar, ett par strompar, en smältfalswävstom en stolle
"underhol", en nåddub, ett par träskor, en wärmskyladnad,
allt detta ingick uti lönen under ett år, wän så måste hon
uti mängt och mycket bestrida en drängs systrar och arbete.

dätta fick hon inläda sig då hon tog emot städypången
 som var tre dalars, hon skulle kunna hära i äkar, korva, möta
 yädel, hära till staden då banden gav henne det uppdraget,
 hära till kvarnen för att låta mala då det podrades, gå med
 i skogen och fälla träd till ved och verk, samt hära hem
 lät till garden, samt hugga all hushållveden, och till sist gå
 med ut på lagen och träskan med böryan bl. 4 på morg-
 narna, samt vidvariera husmodern efter hennes befallin-
 gar, var en sådan piga omtykt av sitt hushåll för alla
 fick hon grates en knapp lin, och en skräppa potatis rätt och
 satt på bandens yrd, samt fick därtill fritid till att hel-
 la dätta i ordning under sammaren, och fick hinnett pritt be-
 handlat på bräthacken i värde med bandens lin på hästen,
 då frivillig man blev, blev hon tilldelad, en mask ull, en ost
 en brödmaka, en pannkaka, en mask smår samt de 24
 brinlar som alltid vanligt var för en ordentlig piga
 dätta senare kallade man njän, och utföll olifna allt efter
 uppförande och arbetsfärmiga, dät ^{våg} sedan under den gamla goda tiden

Våra färfädarnas ekonomiska ställning var alltid den bästa på bondgårdarna, deras bästa inkomsthälla var linett och hennett samt färavelen från bondtheruett, och från skogsprod och utarna uti inkomst gick lästarna som ett dunnärt bräddar och sk, byälkar, dessa prod och utar försades till närmaste stad, den mest bästa inkomst bonden hade var att försä ett lass lästtar om fyra talltar, en tanna horn, eller vatt, och ett par linmar talochar, samt med några maskar smör och ost och några damen ägg, när de bonden kom hem från den långa stadsresan som tog ett par dygn i anspråk, så som han vilka harlen, han hade då insatt ett uti sin blinkoh en tre handra dalor för sina värdefulla prod och utar som stadsboarna var uti betydande ställning om, det var under den tid de inga järnvägar fanns till uti vårt land, de var bonden välkommen till staden, man mötte honom långt ut i handett försi första hand för handla åt sig något utar hans värdefulla last, pängar blev det, tre handra dalor var en stor förmögenhet under den gamla goda tiden.

3538

Under den gamla goda tiden förhvar myskhet sk. extra arbete då den stora julhögtiden var i antågande, man började med detta färdredningsarbetet tre veckor före jul, man lade första hand vid den stora sk. yllebynen eller byskölet som pågick under tre dygn nätter och dagar, man sammankallade några ungdommar lika många pojkar och flickor, för att gå till under nätterna, d. v. s. pojkarna stode till ved och vatten i byskölet samt äste byskölet från den stora byskölet och uti skölet där pläderyggen låg nedpackade, och åter igen från byskölet och i skölet som stod i boken under höll jämnad, kvinnorna stode under tiden, man byttes vid två par om sändar uti byskölet, de övriga lekte och dansade på logen, uti den era ändan på logen stod en uppdradd kända med mat och brännvin samt kvant och hembygdts starköl, i tabell hängde en bynta övar spelman, men den husebonden hade ingaget till det stora byskölet.

husbanden bestod och på all mat och dryck som man använde till bekvämligt, detta var en förberedelse till skräddarne kom en fjortan dagar före jul, ty det var då sedan att om möjligt skulle var och en inom bandens famnely ha nya bländor till jul. små som stora gamla som unga samt med pigor och drängar, meningen var då att även skräddarna skulle vara bekvämliga på sitt sätt vid den stora jubelmen, samtidigt som de arbetade med sämnaden på bländesplaggen, man hade på de där på hur det kunde gå till? ja det skulle vi förklara! under förfädersnas tid hade man icke några manglar, och sållynt några sk. strykjärn, det enda man hade var en av eh eller byråns yord manglavel som man nullade bländarna, om och nullade dende fram och itar på långbordet, och med det samma slag på nullen med ett klappträd, på detta sätt manglade våra födars sina linnebländor efter beqvem, men då nu skräddarna infant sig för att sy till den stora högtiden-

blev detta arbete undarbättat för husets kvinnor på så sätt
att man antitade skräddarna om detta viktiga uppdrag att
göra plaggen mynna och ställa efter bynen, husmodern tog
helt ämbett och lade samman en plocke åt varje skräddare
och lade dem på deras stolar där de skulle sitta, på detta
sätt prässade skräddarna den nytvättade bynen åt hus-
modern utan att spilla någon tid, för varje dag fick skräd-
daren en ny plocke på sin stol att sitta på, och då skräddar-
na alltid var 5-6 i samma följde fick det ju skapligt fort
att få den stora yllebynen manglad på detta sätt, de alla
grävsta plaggen såsom skäppalskammor och dito särkar, skor-
lar osv. där skävarna sat länge och varra i tygell, fick skräd-
daremästaren fusa äro några slag med sitt stora och beta
från gåsen och på detta sätt mynna upp de stora plaggen,
detta är endast förberedelsen till den stora högtiden,
våra förfäder levde icke uti byx, män uti ärböhet och framme
för sig själva och sina mädsvänskar under den gamla goda tiden.

jag får nu avsluta med skrivtävlan för denna gång.
 Och hoppas bästa möjliga resultat, tiden tillåter icke att fortsätta
 längre, men skall vid ett annat tillfälle inlemnna en bra berättelse
 som man passa för jubileumet, mot förbehåll om att folksmen-
 nesarkivet i Lund får taga del av det samma om så önskas.
 Vid publiceringen måhända vore lämpligt att översända
 det ny jag översät till arkivet, där bilden på mig och hustrun
 med lägenheten är fotografierad. vid publiceringen må
 gärna mitt namn och adre utsättas om så behagast.
 try allt vad jag nedskrivit är sanning och trovärdighet och
 endast vad som hänt och förhållande under fästfädernas
 tid samt deras seder och bruk, fullt ansvarigt garenti lemnas på
 redlighet och sanning, några tidningsnamn som vore önskvärda
 under tiden ni publicera de inkomna svaren, i så fall må
 jag ärsätta dem med några passliga och goda inlägg under tiden.
 Fick vara med utmärkt Höga och främsta Hördant
 P. G. Retterman box 10 Halmstad